

FRA pranešimas spaudai
Viena, 2017 m. spalio 23 d.

Pagrindinės teisės žvalgyboje stiprina pasitikėjimą ir didina saugumą

Žvalgybai taikomų teisės aktų reformos padeda didinti skaidrumą, tačiau būtina veiksmingesnė patikros ir atsvarų sistema, siekiant suderinti žvalgybos tarnybų įgaliojimus, teigiama naujoje Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros (FRA) ataskaitoje. Joje atskleidžiama, kad, siekiant didinti saugumą ir užtikrinti pagarbą pagrindinėms teisėms, būtinos aiškios teisinės sistemos, patikimos apsaugos priemonės ir veiksminga priežiūra.

„Pagrindinių teisių apsauga ir veiksmingo nacionalinio saugumo užtikrinimas nėra nesuderinami dalykai; pavyzdžiui, žvalgybos sistemos, kurias taikant laikomasi žmogaus teisių, veikia sklandžiau, – sako FRA direktorius [Michaelas O’Flaherty](#). – Pagarba privatumui ir duomenų apsaugai padeda didinti pasitikėjimą žvalgybos tarnybomis, gerinti duomenų rinkimą bei analizę ir galiausiai stiprinti nacionalinį saugumą.“

Antroje Agentūros ataskaitoje **„Žvalgybos tarnybų veikla: pagrindinių teisių apsauga ir teisių gynimo priemonės ES“** nagrinėjami teisiniai pokyčiai po to, kai buvo paskelbta 2015 m. ataskaita, ir pirmą kartą pateikiama žvalgybos ekspertų ir kontroliuojančių institucijų atstovų nuomonė, siekiant įvertinti, kaip teisės aktai yra įgyvendinami praktiškai.

Saugumo grėsmės ir naujosios technologijos paskatino imtis žvalgybai taikomų teisės aktų plataus masto reformų. Nors reformuotos teisinės sistemos yra aiškesnės, jos vis dar yra per daug sudėtingos, todėl išlieka neaiškumų, susijusių su žvalgybos tarnybų galiomis ir įgaliojimais. Atsižvelgiant į tai, būtina diegti griežtesnes duomenų apsaugos ir privatumo užtikrinimo priemones.

Teismams, specializuotoms ekspertų institucijoms, parlamentiniams komitetams ir duomenų apsaugos institucijoms tenka svarbus vaidmuo užtikrinant žvalgybos tarnybų veiklos priežiūrą. Tačiau, kaip pabrėžiama ataskaitoje, jų galimybes riboja informacijos stoka ir ribota kompetencija bei įgaliojimai priimti įpareigojančius sprendimus, taip pat nepakankamos techninės žinios, išteklių ir savarankiškumas. Todėl būtina nepriklausoma priežiūra, už kurią atsakingi asmenys turėtų pakankamai įgaliojimų ir kompetencijos. Tai taikoma ir tarptautiniam žvalgybos tarnybų bendradarbiavimui – sričiai, kurioje taikomos silpnesnės apsaugos priemonės ir priežiūra.

Taip pat būtina užtikrinti visapusišką įvairių priežiūros institucijų bendradarbiavimą ir veiklos papildomumą, kad būtų aprėpti visi žvalgybos etapai – nuo įgaliojimų suteikimo iki įgyvendinimo.

Atsižvelgiant į tai, kad sudėtinga išsiaiškinti, kas gali suteikti pagalbą nuo teisių pažeidimo nukentėjusiems asmenims, taip pat į žvalgybos tarnybų veiklos slaptumą, nukentėjusiems sunku veiksmingai pasinaudoti teisių gynimo priemonėmis. Be to, daugelis padėti galinčių neteisminių institucijų stokoja praktinės patirties, kad galėtų spręsti su žvalgybos tarnybų veikla susijusius klausimus. Taip pat jos yra nepakankamai savarankiškos ir neturi pakankamai įgaliojimų vykdyti tyrimus, susipažinti su dokumentais arba priimti įpareigojančius sprendimus. Tačiau kai kurios valstybės narės rado sprendimus, kurie žmonėms suteikia galimybę siekti teisingumo kreipiantis į kompetentingus teisėjus, turinčius prieigą prie įslaptintos informacijos.

Ataskaitoje atnaujinama [2015 m. FRA parengta teisinė analizė](#), ją papildant duomenimis, gautais per daugiau kaip 70 pokalbių su ekspertais iš septynių ES valstybių narių: Belgijos, Prancūzijos, Vokietijos, Italijos, Nyderlandų, Švedijos ir Jungtinės Karalystės.

Norėdami gauti daugiau informacijos, žr. susijusius [klausimus ir atsakymus](#) ar rašykite e. paštu media@fra.europa.eu arba skambinkite telefonu +43 1 580 30 642.

Pastabos redaktoriams

FRA yra nepriklausoma agentūra, kuri Europos Sąjungai ir jos valstybėms narėms [teikia paramą ir ekspertines žinias žmogaus teisių srityje](#).